

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

11. Achero[n]tica simia, speculorum sortes imitata, quàm in grandia
pericula stolidos mortales conijciat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

rotantur, defluentes in ipsam patenam statim in se coniuncta, quasi vnam gemmam pulcherrimam effecerunt: patuitq; euidenti ratione, contra iniquam & Deo odibilem Arianam haresin, qua eo tempore pullulabat, hæc acta. Agnitum est, Sanctam Trinitatem in vna omnipotentia aequalitate annexam, nullis garrulationibus posse disungi. Tunc gausus populus, & intelligens munus sibi indultum fuisse diuinitus, conferens aurum gemmasq; preciosas, crucem fecit, in qua hanc gemmam statuit. Sed protinus omnes reliquæ gemmæ hac accedente ceciderunt. Tunc Pontifex intelligens, non esse consortium caelestibus cum terrenis, fabricata cruce ex auro purissimo, eam gemmam media intercapedine locat, & populo adorandam præbet. Nec mora, fugato, vt diximus, hoste, ciuitas est liberata. Iam ex hoc multi infirmi hausto vino, vel aqua, in qua gemma abluuntur, protinus sanitati redduntur. Deniq; cum adorata fuerit, si à peccato est homo immunis, & ipsa apparet clara: ceterum si vt plerumq; adsolet, humana fragilitati, aliquid detulerit criminis, tota ei videtur obscura: miramq; præbet discretionem, inter inuocentem & noxium, cum vni atra, alteri monstretur splendida.

Hæc talia iudicia sua Deus potest & nunc, & solebat olim in gemmis Ephod, velut inscribere; solet autem etiam æmulari Sathan. 1. Pythagoras speculo concauo litteras humano sanguine temperatas inscribebat, & speculum Lunæ opponens diuinabat, vt quidam recentior tradit; ac nonnulli stolidi iuuenes foniunt naturaliter fieri posse. 2. Pausanias agens de Cereris æde, ait: Ibi oraculum maxime veridicum fuisse cognoui. ex eo non rerum omnium, sed morborum tantum euenta prædicebantur. Speculum tenui suspensum funiculo demittunt, ita librantes, vt in fonte omnino non mergatur; sed imo ambitu summam aquam contingat. Exinde, vbi odores adoleuerint, & rite Deam precati fuerint, inspiciunt in speculum, & ex eius imaginibus, periturusne, an victurus is ager sit, de quo consuluerunt, diuinant. 3. Fuit præterea, in Iuliano, hæc amentia, ait Spartian. in Iulian. vt per Magos plerq; faceret, quibus putaret vel odium populi deliniri, vel militum arma compesti. Nam & quasdam non conuenientes Romanis sacris hostias immolauerunt, & carmina prophana iucantauerunt, & ea, qua ad speculum dicunt fieri (in quo pueri, præligatis oculis, incantando, vertice respicere dicuntur) Iulianus fecit. Tuncq; puer vidisse dicitur & aduentū Seneri, & Iuliani decessionem. 4. Turcæ in peluim aqua plenam iniiciunt lapides preciosos, item auri argentiq; laminas, & aiunt se responsum è peluis fundo audire.

XI.

Leloyher. lib. 4. de spect.

Pausan. in Achaic.

Spartian. in Iulian.

5. Nostra tempora, vt omnium ætatum stultitias videantur collegisse, audent non solum consulere, sed etiam emere ac secum gestata eiusmodi specula iactare. Audiui iuuenis, & noui oculatos testes, qui se vidisse, aiunt, phialas, globosque chrySTALLINOS, apud magnates, monstratos, à spiritibus infessos, qui iam in cicadas, mox in homines, & momento in dæmones versi, tandem furta ac fures repræsentabant; & puero quodam exclamante, IESSVS, MARIA, in ictu oculi, euanescebant. Vsq̃ue adeò diabolus se etiam apud magnos insinuat, & in aulis quoque dominatur. Sed placet, referre, quod in non indocto commentario *de demonum natura*, quidam, in Germania, libello Plutarchi, *de defectu oraculorum*, præfixit. *Consulti*, inquit, *aliqui de rebus ignotis, in crystallis, conspiciunt ea manifestò, de quibus quæsitum fuit.* Et addit: *fuisse sibi notum vnum ex præcipua familia Norinberge. Eum, quodam tempore, venisse ad se, & attulisse, in serico panniculo inuolutam gemmã crystallinam, figura rotundam, & dixisse: donatam sibi illam fuisse à quodam ignoto, qui se, ante multos annos, de hospitio compellasset, fortè in forum conuentum, quemq̃ ipse in domum suam adduxisset, & triduo habuisset secum. Fuisse autem ab illo discedente, & relinquente munus hoc, ad significationem grati animi, edoctum se crystallini vsus talem:* Si qua de re certior fieri vellet, vt promeret crystallum, & puerum matrem castum iuberet aspicere, & ex eo percunctaretur: *Quid cerne- ret? fore enim, vt de apparentibus puero visis omnia, quæ requireret, indicarentur.* Atq̃, affirmat hic, se nulla unquam in re fuisse deceptum, & mirabilia de puerorum iudicijs rescivisse; cum ceterorum nemo quisquam aliud, quam nitidam & puram gemmam intuen- do videret. *Quodam tamen tempore, cum grauida ipsius uxor puerum gestaret in utero, illi quoq̃, species in crystallo oblatas. Primò autem omnium formam viri se se exhibere solitam, illo habitu, quo tum communiter vterentur. Et ita deinceps aperuisse, de quibus interrogatum esset, cetera: explicatisq̃, cunctis, illà rursum viri figurã discessisse, & euanuisse reliqua. Discedente autem eam, quam diximus, figuram viri visam sepe urbem perambulare, & ingredi templa. Fuerat autem fama passim dissipata de illis iudicijs; vt negantibus aut dissimulantibus suum delictum aliquod, vulgò minarentur, se relaturos de ea ad illum se in crystallo ostendentem virunculum. Quis etiam compertum est, fuisse à doctis quibusdam, de dubitationibus suis in litterarum studijs aliquando, nescio quid, propositum, & in crystallo lectum. Sed his & alijs huiusmodi compluribus commemora-*

moratis, dixit Spenglerus, hunc aliquando ad se venisse, cum tali oratione: Arbitrari se, tempus esse, ut à crystallo tali usu tandem abstineret. Nam & sibi iam persuasum, eo ipso non leuiter peccari, & animi perturbati cruciatus grauissimos, se diu sanè perpeffum esse. Itaq; se decreuisse, deinceps nihil cum illo experimento velle negotij habere: & tradere nunc ipsi, quod accepisset, de quo meminisse posset, quid ei saepe demonstrasset, neq; nesciret, qui rumores, in ciuitate, percrebuisent. Permittere autem, ut faceret de eo, quod collibuisset. Tum Spenglerus, collaudato eo, accepisse se aiebat crystallo, & in minutissimas partes contudisse, & vna cum serico inuolucro, in latrinam abiicisse. Quàm dignum fuit hoc tumulto istud cadauer?

Vtinam imitarentur hoc factum, quicumque plus quàm vitrea ac fragili veritate nituntur! Quid amentius potest esse, quàm credere hosti? quid stultius, quàm adhibere fidem ei, qui in veritate non stetit: quia non est veritas in eo? immo qui, etiam cum vera loquitur, mentitur; loquitur enim, ut fallat. Verum erat illud: *Aperientur oculi vestri*: falsum, quod mox subiunxit: *Et eritis, sicut dii*. Nempe, sicut lignea sagitta non penetraret, nisi cuspis ferrea præfixa viam aperiret; sic multi diabolo mentienti non crederent, nisi vel verò, vel specie veri deciperentur. Eleganter Augustinus hîc occurrit inquiring: *Sed fortè dicit aliquis: Quid facimus, quia auguria ista, vel characteres, vel diuinationes frequenter vobis veritatem annunciant? De hac re Scriptura nos contestatur & monet dicens: Etiam si vera dixerint vobis, nolite credere: tentat enim vos Deus vester, utrum eum timeatis, an non. Sed iterum dicit: Aliquoties, si præcantatores non fuerint, aut de morsu serpentis, aut de aliqua infirmitate prope vsq; ad mortem multi periclitantur. Vnum est, fratres, quia permittit hoc Deus diabolo, ad probandum populum Christianum: ut cum interdum, per illa sacrilegia, aliqua remedia receperint, facilius postea diabolo credant. Et idèo quantum potestis circumuentiones illius fugite. Quod planè etiam est, de sortibus Sathanicis dicendum; quæ non periculis duntaxat, sed etiam falsitate sunt plene, & saepe non tam præsciente diabolo, quàm temerè conijciente, attingunt veritatem; sicut qui fastos & cædaria condunt, etiã si stellarum nullam habeant peritiam, etiam si temerè imbres aut serenitates prædicant, tamen non rarò id prædicunt, quod postea euenturum est; etsi non rarò etiam pinguißimè mentiantur. Quoniam enim, teste Augustino, non tenent homines memoria falsitates*

err.

XII.

Ioan. 8. 44.

Gen. 3. 5.

S. Augustin. serm. de temp. 241.